

AJATUSTEN TONAVA

Suomen Kuvalehdessä on kiinnitetty huomiota tieteellisen julkaisemisen hitauteen. Esimerkkinä toimii YP-lehti:

”Loppuvuodesta nuorisotutkija Mikko Piispa lähetti Yhteiskuntapolitiikka-lehteen Sami Myllyniemen kanssa kirjoittamansa tutkimusartikkelin. Se käsitteli nuoria ja ilmastonmuutosta.

Lähes neljä viidesosaa 15–29-vuotiaista on sitä mieltä, että ilmastonmuutokselle on tehtävä jotakin riippumatta siitä, tekevätkö muut.

”Ilmastonmuutokseen liittyvä huoli vaikuttaa nousseen nuorten keskuudessa ennätystasolle, ja se on kysytyistä aiheista suurin epävarmuutta ja turvattomuutta nuorissa herättävä tekijä”, artikkelin lopussa tiivistettiin. ”Siitä huolimatta voidaan esittää, että emme ole nähneet nuorilta huolen laajuutta vastaavaa toimintaa tai protesteja.”

Maaliskuisena perjantaina Mikko Piispa istuu Helsingin Vallilassa sijaitsevassa työhuoneessaan ja hymähtelee.

Printti on hidas media, sanotaan. Tieteellinen printti vielä hitaampi.

Artikkeli ehti juuri ilmestyä, ja nyt eduskuntatalon edessä huutaa kolmisentuhatta nuorta kyltteineen. He ovat seuran-

neet ruotsalaisen Greta Thunbergin esimerkkiä, skolstrejk för klimatet, ja menneet koulun sijasta vaatimaan tulevaisuutta.”

Viime vuonna ilmestyi Mikko Piispan kirjoittama sukupolvikirja *Yhdeksän sanaa Y-sukupolvesta* (Teos 2018):

”Se määrittää Y:n tarkoittavan 1980-luvulla syntyneitä, kuten Suomessa usein on tapana. Toisissa määritelmissä se jatkuu 1990-luvun puolelle. (...)

Erityistä huomiota hän sanoo kiinnittäneensä niin kutsuttuihin hylkysyrjäläisiin. Sana tulee kirjasta Reunamerkintöjä Hylkysyrjästä (Nuorisotutkimusseura 2016). Hylkysyrjässä eli harvaan asutulla maaseudulla elämä on viimeisen parinkymmenen vuoden aikana mullistunut ihan eri tavalla kuin kaupungissa.

”Pääkaupungin kulttuurikeskiloakalle iskee herkästi vauhtisokeus, että esitetään oma kokemus sellaisena, että se olisi kaikkien kokemus”, Piispa sanoo.”

(Suomen Kuvalehti 13/2019)

Suomi on onnellisuuden maailmanmestari jo toista vuotta peräkkäin. Moni on taas ihmetellyt, että millä ilveellä. YP:n ex-päätoimittaja **Matti Virtanen** antoi YP-blogissa (25.3.) onnemme avaimille ihan uskottavan selityksen:

”Euforinen onnentunne on harvinainen ilmiö, ja se kestää Anton Pavlovits Tshehovin mukaan suunnilleen saman verran kuin kellon vetäminen. YK:n raportin käyttämä onnellisuus-

käsite tuleekin enemmän lähelle tyytyväisyyttä tai iloa elämän peruskuvion toimivuudesta. Kaikkiahan tällainen onnellisuus ei koskaan eikä missään yhteiskunnassa koske, eikä koske koko aikaa yksilöiden elämänsäkaarellakaan. Mutta merkitystä on sillä, miten kansan enemmistö elämänsä kulloinkin kokee – ja juuri sitä YK:n raportti mittaa ja vertailee 156 maan kesken.

Tekee mieli yhdistää Satu Uusautin ja YK:n tulokset yksinkertaiseen aforismiin, jonka kuulin vuosia sitten autoradiosta. Sen tekijä ei jäänyt mieleen, mutta itse aforismi kylä. Se kuuluu näin: ’Rikas ei ole se, jolla on paljon, vaan se, jolta puuttuu vähän.’

Saattaa olla, että suuri osa suomalaisista tekee juuri sellaista työtä, jonka kokee osaavansa ja siitä nauttivansa, ja elää sen lisäksi perheissä tai lähisuhteissa, jotka voittopuolisesti toimivat ja palkitsevat – ja kokevat, että hyvinvointivaltion turvakot, puutteistaan huolimatta, ottavat vastaan, jos vaikeuksia tulee. Ehkä tätä on se arjen onnellisuus (mistä puuttuu vähän), mikä nostaa Suomen ykköseksi maailmassa.

Hesarin toimittaja Heikki Aittokoski pyysi lukijoilta helmikuussa mielipiteitä onnellisuudesta, sai 180 vastausta, joista selvä enemmistö piti Suomea onnellisena maana (HS 27/2). Tyypillinen perustelu oli kuitenkin seuraavanlainen, joka tukee edellä sanottua:

’Meillä on sellainen tylsä arki, josta suurin osa maailman ihmisiä voi vain kadehtia.’”

Onnellista on muuten myös se, että meillä sellainen hieno laitos kuin Kansalliskirjasto. Kansalliskirjaston tehtävänähän on kerätä ja tallettaa kansallinen julkaisuutuotanto – painotuotteet, talletteet ja verkkoaineistot – tuleville sukupolville ja tutkimuksen käyttöön. Pelkästään verkkoarkistossa on jo tällä hetkellä yhteensä noin 2,5 miljardia tiedostoa. Kyse on Kansakunnan kollektiivisesta muistista ja digitaalisen ajan kulttuuriperinnöstä. Kansalliskirjasto on muistiorganisaatio.

YP:n päätoimittaja sai 21.3. kunnian juontaa yhdessä erikois-
tutkija **Jenni Karimäen** kanssa Kansalliskirjaston vaalipaneelin otsikolla ”Tarvitseeko suomalainen yhteiskunta sivistystä”. Ei ehkä kovin yllättävästi kaikki 10 poliitikkoa vastaisivat kysymyseen ”kyllä”. Pantakoon muistiin, että kaikki panelistit myös lupasivat panna koulutuksen ja tutkimuksen rahoituksen kuntoon ensi vaalikaudella.

Lopuksi asiaa palindromeista, sanamuunnoksista ja anagrammeista. Palindromitaitaja, maisteri **Simo Frangén** on kirjoittanut harrastuksestaan *Kielikelloon* (1/2019):

”Suomen kieli sopii palindromeihin erittäin hyvin. Merkittävintä etu ovat suomen monet taivutusmuodot. Otetaan esimerkiksi suomen kielen omistusliitteet eli possessiivisuffiksit ja vaikkapa sana aasi. Sehän taipuu näin: aasini, aasisi, aasinsa, aasimme, aasinne, aasinsa.

Jo pelkästään noista kuudesta muodosta peräti kolmesta saa valmiin palindromin, kun taivutetun sanan eteen lisää saman taipuneen sanan takaperin: Isi saa aasisi, Emmi saa aasimme ja Enni saa aasinne. (...)

Itse pidän palindromien laa-
timista taidemuotona, mutta jotkut laskevat palindromit sanaleikkien sarjaan. Löytyisikö muista sanaleikeistä sitten hankalampia muotorajoitteita kuin palindromeista?

Sanamuunnoksissa ei ole muuta rajoitusta kuin se, että kahden peräkkäisen sanan ensimmäiset tavut vaihtavat paikkaa keskenään: Simo makailee – mamo sikailee. Tästä ei siis ole palindromin haastajaksi.

Anagrammeissa sekoitetaan sanan kirjaimet toiseen järjestykseen niin, että muodostuu uusi sana. Jos otetaan lähtökohdaksi vaikkapa klassinen palindromi innostunut sonni, niin jo pelkästään siitä saa nopeasti tehtyä yli kymmenen anagrammia, esimerkiksi onnistunut sonni, No, tunsin soinnut, tunnus soinniton ja No, sonni tunnusti. Sen sijaan muiden palindromien laatiminen juuri noista kirjaimista,

jotka löytyvät sanaparista innostunut sonni, ei ole kovin todennäköistä. Eli anagrammeissakin muotovaatimukset ovat huomattavasti löysemmät kuin palindromeissa. (...)

Palindromeja ei ole pakko tehdä, mutta ne, jotka sille tielle lähtevät, antautuvat vapaaehtoisesti palindromin rautaisten vaatimusten alaisuuteen. Juuri tämä asetelma tuottaa tekstiä, jota millään muulla tavalla ei syntyisi. Takaperoisuuden vaatimus ohjaa tekstiä suuntaan, josta tekijä ei palindromia aloittaessaan tiedä vielä mitään.

Kun tällaisten muotovaatimusten puristuksessa saa palindromin valmiiksi, niin kyllä ihminen on iloinen sekä etuettä takaperin! Tällainen tuotos aivosoluistani puristui ulos tällä kertaa:

Eeli, Asta ja Juuli ehostaa,
Atso heiluu ja jatsailee.”

Ajatusten Tonava ottaa vastaan tuoreita ja nasevia otoksia ajan ilmiöistä osoitteeseen yhteiskuntapolitiikka@thl.fi.